

Notatka ze spotkania dyrektora WPN Jacka Łozińskiego z prof. Jerzym Solonem i dr Januszem Czerepko dotyczącego sposobów ochrony ekosystemów leśnych WPN

Izabelin, 14 lutego 2012

1. Do siedlisk przyrodniczych Natura 2000 należy zaliczać wszystkie wydzielania leśne, dla których określono potencjalne zbiorowisko roślinne będące podtypem siedliska przyrodniczego np. *Tilio-Carpinetum* – 9170-2, *Fraxino-Alnetum* 91E0-3, *Sphagno girgensohnii-Piceetum* – 91D0 - 5, *Vaccinio uliginosi-Pinetum* 91D0-2 *Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis* - 91D0-6, niezależnie od ich ogólnej oceny. Dla wyróżnionych siedlisk przyrodniczych winne być zestawione wskaźniki właściwego stanu zgodnie z metodyką PMS/GIOŚ. Należy sporządzić mapę przeglądową drzewostanów, na której na tle wieku i gatunków oznaczone zostaną siedliska przyrodnicze N2000 (typy i podtypy) z wyróżnieniem stanu siedliska (FV, U1, U2) oraz pozostałe potencjalne zbiorowiska roślinne z wyróżnieniem zgodności drzewostanu ze stanem docelowym (ZG, CZ ZG, NIEZG).
2. Postuluje się planowanie i wykonywanie zabiegów rekonstrukcyjnych służących poprawie stanu siedlisk przyrodniczych w zwartych kompleksach siedliskowych. W kompleksach takich będziemy mieli do czynienia zarówno z różnym stanem siedlisk, jak i wiekiem drzewostanów. Celem planowanych działań będzie doprowadzenie całości kompleksu do właściwego stanu w możliwej do zarysowania perspektywie czasowej, z uwzględnieniem organizacyjnych i ekonomicznych możliwości WPN. Pozostaje do określenia wielkość oraz rozmieszczenie „Kompleksów rekonstrukcyjnych”.
3. Za najlepszy okres dokonywania przebudowy drzewostanów niezgodnych z siedliskiem dla grądów uważa się wiek drzewostanów dojrzałych 80-120 lat. W kompleksach w których w ramach ostatnio obowiązującego planu rozpoczęto już rekonstrukcję, może mieć miejsce odstępstwo od przyjętej powyżej granicy wieku. Do przebudowy drzewostanów na siedliskach grądów w każdym z drzewostanów należy podchodzić indywidualnie. Jednak warto przyjąć, że drzewostan klasyfikowany do przebudowy winien mieć udział sosny lub świerka co najmniej 7, jak i znikomy stopień dotychczasowej regeneracji drzewostanu (runo, podszyt, II piętro). Tym samym zabieg przebudowy winien być wykonywany na 30-50% powierzchni drzewostanu, przy jak najmniejszej redukcji zwarcia I piętra, a odsłonięciu dolnych warstw drzewostanu. Resztę drzewostanu można pozostawić do naturalnych procesów regeneracji zbiorowiska grądu. Stosunkowo niewielki jest udział starych drzew, tj. Kl, Lp, Gb w drzewostanach WPN, więc naturalna regeneracja bez jakiegokolwiek ingerencji będzie trwała stosunkowo długo. Dlatego wydaje się celowe wprowadzanie sztuczne Gb, Lp, lub KL na chociażby części wydzieleń (30-50%) z panującą So w V i VI klasie wieku, przy jednoczesnym częściowym odsłonięciu dolnych warstw drzewostanu.

4. We wskazaniach ochronnych należy zapisać potrzebę zabiegu. Możliwe sposoby działań ochronnych zostaną zaprezentowane i omówione w części tekstowej opracowania Planu Ochrony EL.
5. Poza wyznaczonymi kompleksami rekonstrukcyjnymi i obszarami ochrony ścisłej zostaną ustalone zasady ochrony czynnej ekosystemów leśnych. Powinny zostać przyjęte w trakcie dyskusji na szerszym forum. Sugeruje się aby były oparte na metodach i nazewnictwie stosowanych w trwale zrównoważonej gospodarce leśnej z uwzględnieniem specyfiki parku narodowego.
6. Ochrona czynna o zerowym stopniu aktywności (zachowawcza) nie może dopuszczać jakichkolwiek zabiegów i powinna stanowić etap przejściowy do ochrony ścisłej. Obszary wymagające zwalczania gatunków obcych, czyszczeń i innych pielęgnacji należy z takiej ochrony wyłączyć.
7. Zdaniem J. Łozińskiego nie należy „mnożyć” sposobów ochrony czynnej, a raczej podejmować uzasadnione decyzje co do włączenia obszarów do ochrony ścisłej lub wprowadzać konkretne zapisy dotyczące prowadzenia określonych działań bądź **zaniechania** czynności przyjętych do stosowania w trwale zrównoważonej gospodarce leśnej. Jest to istotne ze względu na znowelizowane zapisy Ustawy o Ochronie Przyrody dotyczące obowiązków dyrektora PN w nadzorowanych lasach.
8. Wielkości obszarów ochrony ścisłej należy utrzymać tak jak przyjęto w metodyce (kompleksy min. 50-70 ha), wyjątkowo mniejsze. Uzasadnionym jest w ramach ochrony ścisłej ustanowić na siedliskach grądowych blok powierzchni referencyjnych drzewostanów zniekształconych o szerokiej reprezentacji klas wieku, tak by móc śledzić ich procesy w nich zachodzące.
9. Opinie służby terenowej WPN odnośnie stabilności poszczególnych drzewostanów stanowią cenny wskaźnik stanu i dynamiki ekosystemu leśnego i powinny zostać wzięte pod uwagę przy ustalaniu zasad ochrony ekosystemów leśnych WPN.
10. Propozycje co do sposobu ochrony ekosystemów leśnych na siedlisku *Serratulo-Pinetum* przedstawi prof. Jerzy Solon, po przeprowadzeniu lustracji terenowych w czerwcu 2012 r.
11. Decyzja w sprawie utrzymania i pielęgnowania ekosystemów leśnych na siedlisku *Serratulo-Pinetum* powinna mieć na uwadze fakt, że nie jest to siedlisko N2000 i nie jesteśmy w myśl prawa międzynarodowego zobligowani do poprawy stanu jego ochrony. Sugeruje się, żeby wskazać pewną liczbę powierzchni ekosystemów leśnych na siedlisku *Serratulo-Pinetum* najlepiej reprezentowanych i tam określić katalog potrzebnych działań.

12. Wykonawca dla zobrazowania zmian w udziale młodego pokolenia jakie zaszyły w ekosystemach leśnych WPN od czasu ostatniej taksacji (1996) powinien sporządzić opis i zestawienie tabelaryczne oraz graficzne (mapa, shp) wydzieleni i powierzchni nie stanowiących wydzieleni w tym okresie odnowionych (także dających się wyodrębnić odnowień naturalnych). Zestawione i opisane będą: stan zgodności składu z siedliskiem, dotychczasowy sposób ochrony przed zwierzyną, ocena odnowienia i wskazania ochronne. Do wykorzystania są pozostające w dyspozycji WPN „karty odnowień” wraz załącznikami graficznymi i warstwą wektorową.
13. Zagadnieniem do ustalenia na szerszym forum jest kwestia pozostawiania świerków zasiedlonych przez kambiofagi (dostrzegając konieczność pozostawiania martwych świerków poza obszarami ochrony ścisłej), jak też powszechnej, często nadmiernej obecności młodego pokolenia świerka w drzewostanach.
14. Gdy będzie podana szczegółowa ocena stanu siedlisk przyrodniczych według poszczególnych parametrów i wskaźników „struktury i funkcji”, jak i cele oraz zagrożenie, wtedy warto podać jaki parametr lub wskaźnik wpłynął na taki czy inny stan ochrony siedliska w danym wydzieleniu lub grupie wydzieleni i co ew. możemy uczynić przez następne dwie dekady by go poprawić. Podstawowym celem działań na obszarach Natura 2000 w myśl artykułu 1 Dyrektywy Siedliskowej jest utrzymanie lub odtworzenie ‘właściwego stanu ochrony’. Czyli nie tylko zahamowanie negatywnych procesów ale odtworzenie, przywrócenie chronionych elementów do właściwego stanu ochrony. Dane co do niektórych wskaźników, np. ilość martwego drewna wskazują, że będzie to wskaźnik często decydujący o niskim stanie siedliska. Wobec tego należałoby planować na siedlisku np. grądu przede wszystkim pozostawianie posuszu jałowego, którego ciągle jest stosunkowo mało w odniesieniu do wskaźników przyjętych przez PMŚ/GIOŚ np. dla grądów jest to 10% zasobności drzewostanu. Ponadto warto zaznaczyć w celach takie działanie, jak popieranie w trakcie cięć pielęgnacyjnych gatunków typowych dla siedliska, tj. Kl, Lp, Gb, kosztem gatunków pionierskich, tj. np. So lub panującego w drzewostanie świerka. Obecnie jest tylko zapis o rodzaju cięć bez uszczegółowienia. Przy posuszu stojącym, którego często nie ma w wielu wydzieleniach, warto zastanowić się nad zapisem odnośnie pozostawiania do biologicznej śmierci i naturalnego rozpadu drzew o wymiarach ponadprzeciętnych.
15. Wykonawca prac po wzięciu pod uwagę wyników dyskusji w dniach 6-8 lutego 2012, oraz niniejszego materiału przedstawi koncepcję ochrony ekosystemów leśnych WPN dopuszczając jej modyfikację na dalszych etapach powstawania Planu Ochrony WPN.